

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ

БОРЕ ВИХОР

chitanka.info

БОРЕ ВИХОР^[0]

Най-видният от патриотите-поети на Острова на Блажените през деветнайсетия век е роден на 17 април 1827 в Артания^[1]. Баща му, за когото в родът на поета съществуват тъмни спомени, е бил безпокоен скитник, спрял в Артания с намерение там да си остане, женил се за някаква си открадната робиня, хубавица, родом от остров Хиос — добил от нея две деца и бозна къде изчезнал пак безследно. Вярва се, че са го убили ония, от които той откраднал робинята. Това твърдо се вярва, макар че в един стар регистър — нещо подобно на градска кондика — аз намерих следната бележка, написана с вето кармъзено мастило: „Да се знае кога се удави Ветко Вихор на 13 травен^[2], излязъл за риба на морето. И не се видя вече. Тогава беше и небопотъмнение и буря и твърде страшно.“ Синът, круша от корена на баща си^[3], е същия темперамент — същия безпокойник — също изчезнал, но не тъй безследно. Той и днес живее в паметта на хората со своите песни и подвизи. Боре Вихор е от ония гарибалдийци, десет, които паднаха в плен при първата атака на Рим и които, макар ранени, след два дни обесиха без съд^[4]. Двайсет години след освобождението на Рим синът на поета и бореца, виден съвременен политически деец, пренася костите му в Артания, дето те почиват днес, може би най-последно успокоени.

Живота на поета, неговата действителност, твърде малко се знае. Но легендите за тая действителност са безчет, както за всякой херой на живота. Така например, разказва се, че той бил дивен песнопоец, едва ли не нововремен Орфей, в чийто глас се заслушвали и дърво и камък. Види се, на Острова тогава не ще е имало хора да слушат! На

двайсетгодишна възраст е бил за пръв път затворен като главатар на заговор против княз Селвини^[5], потисника-управител на Острова, но след три години (1850) помилван. Няколко дни след излизане из затвора той забива кама в гърдите на тоз, който го помилва, но бе така немилостив към народа си — и тъй вярно улучва тъкмо сърцето му, че енергичния тиран издъхва на мястото си. И макар че това става в центра на града, в най-многолюдната улица, Вихор успява да избяга. И става воевода на чета, която години наред задава страх и трепет на враговете, поддържана от населението. На 14 май 1854 него издебват от засада, когато е бил отделен от другарите си, при планинското село Скемле, съдят го и осъждат на смърт, но смъртната присъда, за чудо, бива заменена с вечен затвор в окови. Но и от тоя затвор поета-въстаник успява, неизвестно по какъв начин, да избяга — праща дома си вест от Сицилия^[6]. Там бореца за свободата на родния си край се запознава с гарибалдийците и умира за свободата на Италия. — От Боре Вихор са останали само тия песни, които съм се опитал да преведа тук в размера и тона на оригинала. Лични патемии и съдбата на неговите другари са темите на тия песни. В тях бореца пей за подвизите на загиналите за живота на други, които не бог знай с какво са заслужили тоя живот, и жертвите на борците за него. Но хероя не е философ да му мисли, а върши своя подвиг, често за безсмислици. „Ако би му мислил, не би бил херой: живял би да умре — не умрял да живеи!“ Тъй пее сам поета в една недовършена песен. Положително не се знае дали тия песни — и петте — са наистина негови или от някой друг неизвестен поет. Вихор е от ония поети, които рядко са творили и не са придавали значение на творенията си, нито са ги скрепяли с името си. Но хората имат потребност да приковават безименните неща на кръста на известни имена. И наистина, в първата половина на деветнайсетото столетие на Острова на Блажените не се знае да е живял и пял друг поет, комуто, по дух и форма, би могли да се припишат тия песни.

През 1896 на бореца-поет дигнаха величествен бронзов паметник сред Артаня — на големия площад на свободата. На тоя площад всяка пролет, на 11 май^[7], стават шумни народни тържества и помен за борците, загинали за благото на родния край.

[0] В тоя образ Пенчо Славейков представя поета герой, борец за свободата на своя народ, като има пред вид патриотичните и свободолюбиви мотиви в своето творчество; едновременно с това в образа на Боре Вихор са дадени чертите из живота и творческата насока на Петко Славейков и особено много — на Христо Ботев: като него, Вихор е „воевода на чета“ и умира приблизително на Ботевата възраст, а в самите стихотворения, приписани на Вихор, са използвани мотиви из Ботевата поезия. — Името е съставено така, че да напомня за борческия характер на тоя поет. В очерка Славейков на няколко пъти говори за Вихор като за „борец“. Боре — от сборника на братя Миладинови (с лека промяна, от Боро); Вихор — вариация на думата „вихър“ — с оглед на характеристиката на поета. ↑

[1] Въпреки споменаването в предговора, че „всички песни и стихотворения (в антологията) са избрани само от поети, чиито творения са печатани след 1883 г.“ (в оригиналното издание — „след 1879 г.“), като се има предвид новата българска литература — след Освобождението и главно през време на писателския живот на самия Пенчо Славейков, — Боре Вихор подобно на Видул Фингар и др. прави изключение: неговият живот и творчество са отнесени към българския доосвобожденски период. Датата на раждането на Боре Вихор, 17 април 1827 г., съвпада с датата на раждането на Петко Славейков, с разлика само в месеца — 17 ноември 1827 г.; с образуването на името на родния град на Вихор, Артаня, от обратното прочитане на Янтра, Пенчо Славейков насочва читателя към Търново, роден град на Петко Славейков; тъй като Артаня е главен град на „Острова“, има се пред вид и София. ↑

[2] Травен (тревен) е старобългарско название на месец май — старите българи са имали свои имена на месеците. Според Раковски тия имена са: януари — *просиньц*, февруари — *сечьн*, март — *сухий*, април — *резен*, май — *травьн*, юни — *изок*, юли — *чървьн*, август — *зарев*, септември — *руен*, октомври — *листопад*, ноември — *грудьн*, декември — *студьний*. ↑

[3] В очерка си „Олаф ван Гелдерн“ (в кн. 1, 1903 г. на сп. „Мисъл“) същото сравнение: „Но крушката беше паднала и тъй под крушата.“ Като нарича Боре Вихор „круша от корена на баща си“, Пенчо Славейков говори вече за себе си, подемайки своята мисъл, че продължава делото на своя баща: тая мисъл той изразява многократно

(срв. например стихотворението „Баща ми в мен“ в цикъла на Иво Доля). ↑

[4] Не случайно Петко Славейков свързва борбата на нашия народ (дадена в антологията в иносказателна форма) за национално освобождение с борбата на Гарибалди за освобождението на Италия от чуждо иго; борците у нас против турското робство се вдъхновяват от примера на гарибалдийците, някои и пряко участвуват в техните редове. Връзката тук е още по-голяма (в очерка за Боре Вихор), доколкото се визира Ботев, тъй като подобен на Ботевия подвиг е тоя на гарибалдиеца-поет Карло Пизакани, също така слязъл на брега на родината си с кораб и загинал заедно с дружината си в битката с поробителя. — За гарибалдийското движение и участието в него на българи Пенчо Славейков говори неколkokратно и в „Кървава песен“. ↑

[5] Едно от обичайните и съзнателни смешения на имена и хора от различни периоди. Независимо от това, че животът на Боре Вихор е посочен за предосвобожденската епоха, в княз Селвини „потисника управител на Острова“ очевидно се визира Стефан Стамболов; като Селвини, и той е убит от борците против режима му (недълго след като пада от власт). Селвини — италианско име, идващо по асоциация от примесването в очерка на факти из италианската история. ↑

[6] Боре Вихор избягва в Сицилия: там е огнището на движението на Гарибалди. В „Кървава песен“ Стойко Ръж също — след Белград — е и „во Сицилия, където с Гарибалди — в три боя се е бил“. Като Боре Вихор и героят на „Кървава песен“ Младен Загореца е при Гарибалди, като и тоя български въстаник участвува в боевете пред Рим: „Било му писано в чужбина да загине — на Гарибалдия во битката при Рим“ (Боре Вихор е един от гарибалдийците „при първата атака на Рим“). ↑

[7] 11 май — по стар стил 24 май, денят на славянската писменост. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.